

تضمین برجام ممکن است؟

عباس عبدي

يکي از نکاتي که سکانداران جديد سياست خارجي کشور در موضوع مذاکرات هسته‌اي و برجام بر آن تاکيد مي‌کنند، تامين ضمانت براي اجراي اين توافق است. در واقع کاري که ترامپ کرد و بدون اينکه ايران از تعهدات مندرج در سند برجامي عدول کرده باشد، امريکا را از آن خارج کرد، نشان داد که نقض اين توافقنامه هيچ آثار حقوقي بر نقض‌کننده ندارد و ايران از اين نظر زيان ديده است. بنا بر اين بازگشت به برجام بدون حل اين نقص بي‌معنا خواهد بود. از سوي ديگر اين هدف در چارچوب کنوني برجام تامين نخواهد شد، زيرا به عللي ايالات متحده حاضر به پذيرش آن نيست. به همان عللي که از آن خارج شد. اين را بارها گفته‌ام که حتي اگر ترامپ هم رييس‌جمهور نمي‌شد، به احتمال فراوان دموکرات‌ها نيز با ايران در موضوع برجام به بن‌بست ميرسيدند و شايد از طريق سازوکار ماشه براي خلاص شدن از برجام گام برميداشتند. اين وضعيت محصول نادیده گرفتن روح برجام و نکات نانوشته آن است که به احتمال زياد شفاهي يا به‌طور ضمني اظهار شده است. در واقع برجام يك گام مهم و اوليه از مجموعه اقدامات و توافقات منطقه‌اي بوده است و اگر قرار بود که موضوع هسته‌اي حل شود و ساير مسائل باقي بمانند و حتي تشديد شوند، طبعاً طرف مقابل به اين وضع تن نمي‌داد که نداد. بنا بر اين اجراي برجام را چگونه مي‌توان تضمين کرد؟ به يك معنا هيچ تضمين رسمي و حقوقي براي آن وجود ندارد و در عين حال راه براي تضمين سياسي آن پابرجاست. تضمين رسمي وجود ندارد، چون براي اين کار ايران بايد با ايالات متحده مستقيماً و در چارچوبي فراتر از 5+1 مذاکره و توافق کند. ظاهراً ايران به عللي اين امر را نمي‌پذيرد. پس امريکايي‌ها هم دليلي نمي‌بينند که به تنهائي آن را تضمين حقوقي و رسمي کنند. ضمن اينکه براي تضمين رسمي و حقوقي يا بايد مراجع قانونگذاري امريکا، يعني سنا يا کنگره آن را تاييد کنند يا آنکه رييس‌جمهور از اختيارات خود استفاده کند که اولي تقريباً ممکن نيست و دومين راه را در چارچوب فعلي برجام نمي‌پذيرند. همچنانکه گفته ميشود حتي دولت بايدن حاضر نشده است که خودش هم تا پايان چهار سال تضمين اجرا دهد، چه رسد به اينکه احتمال بازگشت ترامپ يا جمهوري‌خواهان وجود دارد. پس چه بايد کرد؟ آيا برجام را بايد

کنار گذاشت و منتفی شده منظور کرد؟ آیا این توافق از ابتدا اشکال داشت و نباید انجام میشد؟ پاسخ بنده این است که تضمین اجرای برجام از طریق موازنه قواست. به عبارت دیگر مثل توافق در آتشبس است. هنگامی که دو کشور آتشبس میکنند، ضمانت اجرای آن پاسخ متقابل است. به عبارت دیگر طرفین به این نقطه رسیده‌اند که امکان پیشروی ندارند، پس بهتر است کوتاه بیایند و در گام اول آتشبس کنند .

ولی اگر يك طرف آن را نقض کرد، این حق برای طرف مقابل است که آنان نیز نقض کنند. در آتشبس نمی‌نویسند که اگر يك طرف نقض کرد، طرف مقابل چه خواهد کرد، بلکه این مفهوم به‌طور ضمنی وجود دارد. پس چرا زمانی که ترامپ خارج شد، طرف ایرانی تغییر سیاست نداد؟ به این علت که ایران پیش‌تر از کارتهای منطقه‌ای خود استفاده کرده بود و کارت جدیدی نداشت که رو کند و اتفاقاً طرف امریکایی هم متوجه این مساله بود. به همین علت است که ایران تاکنون حاضر نشده برجام را رسماً کنار بگذارد در حالی که هزینه تحریم‌ها را می‌پردازد. شاید بهترین راه حل ماجرا این باشد که ایران يك طرفه اعلام کند که در صورت نقض برجام از سوی طرف مقابل، ایران نیز متقابلاً و به سرعت واکنش مناسب نشان داده و فلان یا بهمان کار را انجام خواهد داد و این تنها راه تضمین‌پذیری برجام است. لذا وقت خود را برای گرفتن تضمین‌های رسمی نباید تلف کرد. تضمین در قدرت است، اگر دارید همان را تضمین توافق کنید .

شماره: ۰۲۱۲۰۰۰۰۰۰۰ ۱۲۰۰ ۱۴۰۰